

Sygn. akt III AUa 844/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Ansion
Sędziowie	SSA Marek Procek SSA Maria Małek - Bujak (spr.)
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2013 r. w Katowicach

sprawy z odwołania K. J. (K. J.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanego: (...) Spółki z o. o w K.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracy nakładczej

na skutek apelacji ubezpieczonego K. J.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 24 stycznia 2012 r. sygn. akt IX U 1611/11

oddala apelację.

/-/ SSA M. Procek /-/ SSA J. Ansion /-/ SSA M. Małek - Bujak Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 844/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 września 2011r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, iż ubezpieczony K. J. nie podlega ubezpieczeniom społecznym - emerytalnemu i rentowym od dnia 1 maja 2006r. do 11 marca 2008r. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą zawartej z płatnikiem składek (...) Sp. z o.o. w K..

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 roku (sygn. akt IX U 1611/11) Sąd Okręgowy -Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Na podstawie akt organu rentowego Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek (...) Sp. z o.o. dokonał w organie rentowym zgłoszenia K. J. do ubezpieczeń społecznych z tytułu pracy nakładczej od dnia

1 maja 2006 r., natomiast ubezpieczony w okresie zawartej umowy o pracę nakładczą z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej dokonał zgłoszenia wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego.

Podstawy wymiaru składek z tytułu pracy nakładczej wykonywanej przez ubezpieczonego na rzecz (...) Sp. z o.o. kształtowały się w następujących wysokościach: od 5/2006 do 12/2006 - od 0,00 zł do 32,43 zł, od 1/2007 do 3/2008 - po 28,00 zł miesięcznie. Firma (...) Sp. z o.o. zajmowała się reklamą innych firm.

Ubezpieczony nigdy nie osiągnął 50 % najniższego wynagrodzenia w kraju z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę nakładczą w (...) Sp. z o.o. Spółka ta rozpoczęła swoją działalność od dnia 15 września 2005r. W listopadzie 2005r. Spółka zgłosiła do ubezpieczeń społecznych ponad 1000 osób wykonujących pracę nakładczą oraz prowadzących jednocześnie działalność gospodarczą, które w wyniku zawartych umów wybrały właśnie ten tytuł jako tytuł obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom. W trakcie prowadzonej działalności (...) Sp. z o.o. zgłosiła ponad 2000 wykonawców, za których wykazywała bardzo niskie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia.

Z dniem 12 marca 2008r. nastąpiła sprzedaż przedsiębiorstwa (...) do Spółki (...) S.A. z siedzibą w T.. Wobec powyższego, K. J. został wyrejestrowany z ubezpieczeń w kontekście płatnika (...) Sp. z o.o. i zgłoszony do ubezpieczeń społecznych przez firmę (...) S.A. z siedzibą w T. od 12 marca 2008r.

Dokonując rozważań prawnych Sąd I instancji powołał się na treść art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 i art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007r. nr 11 poz. 74 ze zm.) oraz § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U. z 1976r. Nr 3, poz. 19 ze zm.) uznając, że strony zawarły nieważną umowę o pracę nakładczą, która nie stanowi uprawnionego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wskazał, że całokształt okoliczności niniejszej sprawy wskazuje na pozorność zawartej umowy o pracę nakładczą, której strony „z góry” nie miały zamiaru realizować wzajemnych zobowiązań, a jedynie zmierzały lub co najmniej godziły się na wywołanie okoliczności, które stwarzały wrażenie realizowania umowy dla wywołania mylnego przekonania osób trzecich, w tym organu rentowego, jakoby zawarły i realizowały ważną umowę o pracę nakładczą.

Przeprowadzone postępowanie sądowe wskazuje, iż zawarcie formalnej umowy o pracę nakładczą nie miało na celu rzeczywistej realizacji wynikających z niej zobowiązań, ale było nakierowane wyłącznie na skorzystanie z możliwości wyboru tytułu ubezpieczenia społecznego, związanego z opłacaniem zaniżonych składek z nieuprawnionego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osobę niewykonyującą pracy nakładczej w uzgodnionym rozmiarze.

Na podstawie analizy raportów organu rentowego RCA - w których wykazano wysokości podstawy wymiaru składek w granicach od 0,00 zł do 28,00 zł - Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony nie wykonywał nawet minimum uzgodnionego rozmiaru pracy nakładczej.

Zdaniem Sądu I instancji, za pozornością umowy o pracę nakładczą pomiędzy stronami przemawia też okoliczność zawarcia przez zainteresowanego licznych tożsamych umów z innymi osobami prowadzącymi wyłącznie pozarolniczą działalność gospodarczą, co znane jest temu Sądowi z urzędu z wielu spraw o tożsamym przedmiocie sporu.

Ponadto Sąd Okręgowy powołał się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008r. o sygn. akt III UK 74/07 uznając, że zawarta przez strony umowa o pracę nakładczą jest również sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

W konsekwencji powyższego, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości, ubezpieczony zarzucił mu:

1. naruszenie przepisów rozporządzenia RM z 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, poprzez uznanie, że umowa o pracę nakładczą, w której wykonawca otrzymuje wynagrodzenie niższe niż 50 % najniższego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej nie jest doniosła prawnie;
2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym;
3. naruszenie art. 316 § 1 k.p.c., poprzez pominięcie stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę w ten sposób, że jego odwołanie zostanie uwzględnione w całości.

Ponadto ubezpieczony wniósł o zbadanie zgodności § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą z Konstytucją.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wydając zaskarżony wyrok dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował i zinterpretował obowiązujące przepisy prawne, a swoje stanowisko przekonywająco uzasadnił. Sąd Apelacyjny w Katowicach podziela więc argumentację oraz stanowisko Sądu I instancji zaprezentowane w wydanym wyroku i przyjmuje je za własne, z tym jednak zastrzeżeniem, że na gruncie niniejszej sprawy nie ma znaczenia kwestia pozorności czy też zawarcia przedmiotowej umowy nakładczej w celu obejścia prawa.

Przedmiotem sporu jest kwestia, czy umowa o pracę nakładczą zawarta pomiędzy ubezpieczonym a płatnikiem składek rodzi obowiązek podlegania ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym, jak to przewiduje przepis art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia

13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych i w związku z czym, czy ubezpieczony prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą posiadał prawo wyboru tytułu ubezpieczenia, jak to przewiduje przepis art. 9 ust. 2 tej ustawy.

Na wstępie należy podnieść, że okres wykonywania umowy o pracę nakładczą został wymieniony w art. 6 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 153, poz. z 2009r.) jako okres składkowy, po spełnieniu pewnych warunków:

1. wykonywania na obszarze Państwa Polskiego pracy nakładczej:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia z tego tytułu, jeżeli w tych okresach osoba wykonująca taką pracę uzyskiwała wynagrodzenie w wysokości, co najmniej połowy obowiązującego najniższego wynagrodzenia, określonego na podstawie przepisów Kodeksu pracy.

Umowa o pracę nakładczą stanowiła zatem historycznie, podstawę zaliczenia do „okresów równorzędnych z okresami zatrudnienia” (art. 11 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - Dz. U. nr 40 poz. 267 ze zm.),

a następnie od wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 17 października 1991r.

o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. nr 104 poz. 450 ze zm.) do „okresów składkowych”, przy czym warunek osiągnięcia wynagrodzenia w wysokości, co najmniej połowy obowiązującego najniższego wynagrodzenia pracownika nie uległ zmianie od okresu obowiązywania rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 17 kwietnia 1974r. w sprawie określenia, które osoby wykonujące pracę nakładczą uważa się za pracowników

w rozumieniu ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 16 poz. 91) uchylone przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia

31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U. z 1976r. Nr 3, poz. 19) obowiązujące do chwili obecnej i precyzujące obowiązki

i uprawnienia nakładców.

Między innymi w § 3 ustalona została minimalna ilość pracy, której wykonanie ma zapewnić uzyskanie, co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie art. 774 pkt 1 Kodeksu pracy, zwanego dalej „najniższym wynagrodzeniem”.

Podsumowując, umowa o pracę nakładczą rodziła następstwo w postaci zaliczenia okresu jej wykonywania do okresów równorzędnych z okresami zatrudnienia, a następnie, od czasu reformy ubezpieczeń społecznych, w postaci obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, czy wreszcie ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym - tylko wówczas, gdy wykonawca osiągał 50 % najniższego wynagrodzenia w danym miesiącu. Pozostałe miesiące, za które wykonawca uzyskiwał niższe wynagrodzenie lub nie uzyskiwał go wcale, nie podlegały zaliczeniu do okresów zrównanych z zatrudnieniem pracowników, gdyż nie powstawał obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym czy emerytalnym i rentowym.

Unormowanie zatem z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej o obowiązkowym podleganiu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób wykonujących pracę nakładczą nie może być rozpatrywane w oderwaniu od przepisów powołanych wyżej, gdyż bez zachowania warunku określonego w § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 31 grudnia 1975r. powołanego wyżej, umowa o pracę nakładczą nie rodzi obowiązku podlegania ubezpieczeniom, a zatem osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie ma możliwości dokonania wyboru tytułu ubezpieczenia.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 stycznia 2008r. w sprawie

III UK 73/07 stwierdził, iż przepis § 3 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych (...) stanowi „warunek konieczny (konstrukcyjny) umowy o pracę nakładczą, odróżniający ją w sposób zdecydowany od pozostałych umów cywilnoprawnych - właśnie z uwagi na cel normodawcy - upodobnienia sytuacji prawnej wykonawców do sytuacji prawnej pracowników. Zatem istotnym elementem umowy o pracę nakładczą jest określenie minimalnej miesięcznej ilości pracy, a tym samym zapewnienie wykonawcy określonego wynagrodzenia.”

Niedotrzymanie tego warunku, i to nie tylko w sensie formalnym, czyli zawarcia tego postanowienia w umowie, lecz również faktycznym, czyli wykonywania pracy w wymiarze skutkującym osiągnięciem, co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia, zdaniem Sądu Apelacyjnego, bez względu na zamiar stron zawierających umowę powoduje, że nie powstaje obowiązek podlegania ubezpieczeniom w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając powyższe na względzie należało uznać, że w sytuacji gdy ubezpieczony nigdy nie osiągnął 50 % najniższego wynagrodzenia w kraju z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę nakładczą zawartej z (...) Sp. z o.o. w K.,

to nie powstał drugi tytuł do objęcia go obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, a co za tym idzie, ubezpieczony nie miał możliwości dokonania wyboru tytułu ubezpieczenia na podstawie art. 9 ust. 2 tej ustawy emerytalnej.

Tym samym nie ma znaczenia na gruncie ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego to czy umowa o pracę nakładczą była pozorna czy też została zawarta w celu obejścia ustawy. Istotnym bowiem jest to, że strony przedmiotowej umowy o pracę nakładczą nie dotrzymały konstrukcyjnego jej warunku w postaci osiągnięcia co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia, co samo w sobie powodowało już, że umowa taka nie rodziła obowiązku objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w oparciu o art. 6 ust. 1

pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a zatem ubezpieczony prowadzący pozarolniczą działalność nie miał możliwości dokonania wyboru tytułu ubezpieczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną.

/-/ SSA M. Procek/-/ SSA J. Ansion/-/SSA M. Małek - Bujak Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JR